

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل			
تکمیل مآخذ و ویرایش نهایی	ویرایش دوم	ذکر مآخذ	تصحیح و ویرایش اولیه

احادیثی در عظمت شان حضرت زهرا علیها السلام

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكِ يَا فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْكِ يَا فَاطِمَةَ الزَّهْرَاءِ

همه‌ی خلق یکسره از راه یافتن به معرفت حقیقت فاطمی محرومند. چنان‌که در احادیث آمده است، یکی از شوون مسما شدن حضرت زهرا علیها السلام به اسم فاطمه، این است که خلق از معرفت آن حضرت، آن‌گونه که حق معرفت ایشان است، بریده شده‌اند.^۱ احدی از خلق به کنه معرفت این بانوی بزرگوار راه ندارد. به تعبیر دیگری که از امام صادق علیه السلام روایت شده است، حضرت فاطمه علیها السلام لیلۃ‌القدر عالم هستی است و هرکه به معرفت فاطمه علیها السلام راه برد، لیلۃ‌القدر را درک کرده است؛ «فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ»^۲ همان‌طور که لیل تاریک و مخفی است، حقیقت فاطمی نیز در هستی، پنهان و ناشناخته است؛ همان‌طور که لیلۃ‌القدر در بین شب‌های سال، گم و نامعلوم است، قدر و عظمت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام هم در

^۱ « إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ اللَّيْلَةَ فَاطِمَةَ وَ الْقَدْرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ

فَطَمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا»؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۶۵.

^۲ « إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ اللَّيْلَةَ فَاطِمَةَ وَ الْقَدْرُ اللَّهُ فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ

فَطَمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا»؛ مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۶۵.

عالم کثرت، ناشناخته و مجهول است. لذا امام صادق علیه السلام فرمودند: «فَمَنْ عَرَفَ فَاطِمَةَ حَقَّ مَعْرِفَتِهَا فَقَدْ أَدْرَكَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ» هرکس آن گونه که حق معرفت فاطمه علیها السلام است، ایشان را بشناسد، لیلۃ القدر را درک کرده است.

حال، لیلۃ القدر یعنی چه؟ اینکه حقیقت لیلۃ القدر چیست، خود بحث مفصّلی دارد. برای پی بردن به مقام حضرت زهرا علیها السلام اندکی در خود واژه‌ی لیلۃ القدر تأمل کنیم. امام صادق علیه السلام فرمودند: در لیلۃ القدر، منظور از لیلۃ، فاطمه علیها السلام و مقصود از قدر، الله است؛ یعنی فاطمه علیها السلام بی‌واسطه فیوضات را از حضرت حق دریافت می‌کند؛ مستقیماً به اسماء اعظم الهیه راه دارد و واسطه‌ی فیض بین خدای عظیم با خلق است؛ فاطمه‌ی زهرا علیها السلام انوار الهی را به این عالم منتقل می‌کند. لیلۃ القدر مقام انسان کامل است؛ و حقیقت فاطمه علیها السلام، به تمام معنا، حقیقت انسان کامل است؛ لذا امام صادق علیه السلام فرمودند: «وَ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَاطِمَةَ لِأَنَّ الْخَلْقَ فُطِمُوا عَنْ مَعْرِفَتِهَا»^۲: آن حضرت، فاطمه نامیده شد؛ زیرا خلق از معرفت ایشان بریده شده و محرومند. هرکس هرچه به گمان خود، بلند سخن گفته باشد، حتی هرچه به گمان دیگران، غلو و بلندپروازی کرده باشد، به گرد پای حقیقت فاطمی نرسیده است. اندیشه‌ی بشر برای همیشه از راه یافتن به حقیقت فاطمی محروم است. هرکس، از مُحَدَّث و متکلم و حکیم و عارف، در آینه‌ی کوچک ذهن و اندیشه یا دل خود، گوشه‌ای از انوار فاطمی را دیده و توصیف کرده است؛ اما حقیقت فاطمی عظیم‌تر از آن است که در آینه‌ی مخلوق بگنجد. لذا قدر او ناشناختنی است؛ همان‌طور که قبر او ناشناختنی است.

۲. مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۶۵.

فاطمه عَلَيْهَا السَّلَامُ پاره‌ی تن پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ است؛ «بَضْعَةُ الرَّسُولِ» است؛ پیغمبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمودند: «فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي»^۴. «بَضْعَةٌ» یعنی چه؟ مقصود پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، پاره‌ی تن جسمانی نبود. اگر کسی حقیقت نورانی رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را در حدّ ظرفیت درک خود بشناسد، می‌تواند بویی ببرد که این سخن پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یعنی چه! «فَاطِمَةُ بَضْعَةٌ مِنِّي». «فَاطِمَةُ شَجْنَةٌ مِنِّي»^۵: فاطمه بخشی از وجود من است. «فَاطِمَةُ شَعْرَةٌ مِنِّي»^۶: فاطمه موی من است؛ گیسوی من است. چقدر لطیف! همه‌ی زیبایی چهره وابسته به زلف و گیسوی زیباست؛ منهای آن، زیباترین چهره‌ها هم نمودی ندارد؛ و گیسو مشکی است؛ سیاه است؛ رنگ شب است و فاطمه «شَعْرَةٌ». «و هِيَ نُورٌ عَيْنِي»^۷: فاطمه نور دیدگان من است. دیده‌ی خدایین رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که قرآن اشاره کرد که در معراج، دید آنچه را که دید؛ چون آنچه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دید، قابل توصیف نیست؛ او همه‌ی حُجُب را پشت سر گذاشت و بی‌واسطه با حضرت حق ملاقات کرد. این دیدار با چه چیز حاصل شد؟ آنچه به پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امکان داد تا به آن ملاقات و شهود نائل شود، نور دیده‌ی پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بود؛ یعنی فاطمه عَلَيْهَا السَّلَامُ.

«و هِيَ تَمْرَةٌ فُوَادِي»^۸: فاطمه میوه‌ی دل من است. دلی که جایگاه نزول وحی بود. «نَزَلَهُ عَلَي قَلْبِكَ»^۹؛ وحی بر قلب رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نازل شد. تخم وحی در دل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کاشته شد و

^۴ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۳۹ و ابن شهر آشوب مازندرانی، مناقب آل ابی طالب عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، ج ۳، ص ۳۳۲.

^۵ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۲۶.

^۶ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۵۴.

^۷ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۲.

^۸ مجلسی، بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۲.

^۹ سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۹۷.

میوه‌ای که این تخم در زمین دل رسول الله ﷺ داد، فاطمه علیها السلام بود. «ثَمْرَةُ فَوَادِي»؛ میوه‌ی دل من است. قلب رسول الله ﷺ که قلب عالم هستی است، میوه‌ی که داد، فاطمه علیها السلام بود. «و هِيَ رُوحِي الَّتِي بَيْنَ جَنَّتِي»^{۱۰}: فاطمه روح من است؛ روحی است که همه‌ی حیات من رسول الله به آن وابسته است. بی فاطمه من مرده‌ام؛ فاطمه علیها السلام حیات‌بخش من رسول الله است. همه‌ی اینها را در مقام نوری رسول الله ﷺ ببینید؛ نه در مقام جسمانی؛ نه در این جلوه‌ی نازل وجود رسول الله ﷺ در عالم کثرت. حقیقت نوری پیامبر ﷺ که فرمودند: «أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورَ نَبِيِّكَ يَا جَابِرُ»^{۱۱}: ای جابر! اولین چیزی که خدا آفرید نور پیامبر تو بود؛ آن «أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ»، آن حقیقتی که صادر اول است؛ آن حقیقت را بنگرید؛ آن وقت ببینید که آن حقیقت می‌گوید: حیات من به فاطمه علیها السلام است! بی فاطمه من مرده‌ام! اینها تعابیر بسیار عجیبی است. خدا می‌داند هر یک از اینها چه اقیانوسی از معانی در دلش نهفته است!

احادیث در عظمت شأن حضرت زهرا علیها السلام بسیار است. همانطور که می‌دانید، در احادیث داریم، اولین شخصی که وارد بهشت می‌شود، فاطمه‌ی زهرا علیها السلام است^{۱۲}؛ پیشاپیش همه‌ی انبیاء و اولیاء. اوست که حقیقت جنت، شعاعی از وجود نورانی اوست؛ لذا اولین شخصی هم که وارد بهشت می‌شود، فاطمه علیها السلام است. پیغمبر ﷺ به سلمان فارسی رضی الله عنه فرمودند: وقتی فاطمه علیها السلام وارد بهشت می‌شود و به آن مقامات و جایگاه‌های بلند خود می‌نگرد، خدا را حمد

^{۱۰}. مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۷۲.

^{۱۱}. مجلسی، بحارالانوار، ج ۱۵، ص ۲۴.

^{۱۲}. «أَوَّلُ شَخْصٍ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ فَاطِمَةُ...»: مجلسی، بحارالانوار، ج ۳۷، ص ۷۰ و ابن شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب علیهم السلام، ج ۳،

می کند و سپاس می گزارد. بعد خدای متعال به فاطمه علیها السلام وحی می کند: «یا فاطمة سلینی اعطک وَ تَمَنَّى عَلَیْ اَرْضِکِ»: فاطمه! از من درخواست کن؛ هرچه بخواهی به تو عطا خواهم کرد؛ فاطمه! آرزوی خودت را بیان کن؛ که چگونه رفتار خواهم کرد که تو راضی شوی؛ همه ی آرزو و آرمان تو را محقق خواهم کرد. فاطمه علیها السلام در پاسخ حضرت حق عرضه می دارند: «الهی اَنْتَ الْمُنَى وَ فَوْقَ الْمُنَى»^{۱۳}: خدایا آرزوی من تویی و فوق آرزوی من هم تویی. فاطمه علیها السلام در مقام قرب مطلق، در مقام عبودیت مطلق حضرت حق، هیچ چیزی غیر خدا نمی خواهد. یادم هست به این روایت، سال های قبل هم اشاره کرده ام؛ حال، در میان این حدیث، حدیث دیگری را بخوانم: پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: دخترم! جبرئیل الآن در کنار من است و از جانب خدای متعال پیغام آورده است که هرچه تو بخواهی محقق می شود؛ هرچه می خواهی بخواه، همین الان خدا عطا می کند. دخترم بگو چه درخواست و حاجتی داری تا همین الان خدای متعال آن را عملی کند. فاطمه علیها السلام خدمت پدر عرضه داشتند: «سَعَلْنی عَنْ مَسْأَلَتِهِ لَدَهُ حِدْمَتِهِ»^{۱۴}: لذت خدمت، لذت حضور و لذت عبودیت در محضر حضرت حق مرا از درخواست بازداشته است. «لا حَاجَةَ لى غَیْرِ التَّظَرِّ اِلی وَجْهِهِ الْکَرِیْمِ»: من هیچ حاجت و درخواستی جز نظر به وجه کریم حضرت حق ندارم. این است که در بهشت هم به خدای متعال عرضه می دارند: «الهی اَنْتَ الْمُنَى»: خدایا تو آرزوی منی؛ تو آرمان منی؛ «وَ فَوْقَ الْمُنَى» و فوق آرزوهای من تویی. اما چون خدای متعال فرمود درخواست کن، فاطمه علیها السلام ادب بندگی را مراعات کرد و خواسته ای را هم عرضه داشت. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود، فاطمه علیها السلام

^{۱۳}. مجلسی، بحار، ج ۲۷، ص ۱۴۰ و بحرانی، البرهان، ج ۴، ص ۵۵۳.

^{۱۴}. محمد دشتی، نهج الحیاة (فرهنگ سخنان فاطمه زهرا علیها السلام)، حدیث ۵۶.

اینگونه می‌گوید: «أَسْأَلُكَ أَنْ لَا تُعَذِّبَ مُجِبِّيَّ وَ مُجِبِّي عَثْرَتِي بِالنَّارِ»: خدایا درخواست من از تو این است که دوستان من و دوستداران عترت مرا عذاب نکنی. خدای متعال در پاسخ فاطمه علیها السلام می‌فرماید: «يَا فَاطِمَةُ وَ عَزَّتِي وَ جَلَالِي وَ ارْتِفَاعِ مَكَانِي»: ای فاطمه! سوگند به عزت خودم؛ سوگند به جلال و شکوه خودم، سوگند به مرتبه و جایگاه بلند خودم، «لَقَدْ آتَيْتُ عَلَى نَفْسِي مِنْ قَبْلِ أَنْ أَخْلُقَ السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ بِالْقُرْآنِ عَامٍ أَنْ لَا أُعَذِّبَ مُجِبِّكَ وَ مُجِبِّي عَثْرَتِكَ بِالنَّارِ»^{۱۵} دوهزار سال پیش از آنکه زمین و آسمان‌ها را بیافرینم، سوگند یاد کردم پیش خودم؛ به خودم قسم خوردم که دوستداران توی فاطمه و دوستداران عترت تو را با آتش دوزخ عذاب نکنم.

این مژده‌ی بزرگی است برای کسانی که در دلشان محبت حضرت زهرا علیها السلام را احساس می‌کنند. عطای بزرگ الهی که خدای متعال نصیب بنده‌های خاص خود می‌کند. محبت حضرت زهرا علیها السلام یکی از بزرگترین عطیّه‌های الهی است که می‌تواند نصیب کسی شود؛ و اگر کسی به وادی محبت حضرت زهرا علیها السلام راه پیدا کند، خدا می‌داند به کجا خواهد رسید! به جاهای ناشناخته‌ای راه خواهد یافت. چون همانطور که می‌دانید، محبت محب را در محبوب فانی می‌کند. کسی که به محبت حضرت زهرا علیها السلام راه پیدا کند و این محبت تکمیل شود، در حضرت زهرا علیها السلام فانی می‌شود؛ فانی در حضرت زهرا علیها السلام و باقی به حضرت زهرا علیها السلام؛ آن وقت حقیقت فاطمی در جان او تجلی می‌کند و خدا می‌داند آن عبد به کجا رسیده است! هیچ‌کس نمی‌تواند تصور کند به کجا راه پیدا کرده است. نقطه‌ی بلندی است که جز با محبت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام، احدی به آنجا نخواهد رسید. جای خاصی است؛ حتی با ارادت و محبت نسبت به پیغمبر و ائمه علیهم السلام هم کسی به آنجا راه ندارد. یک جای اختصاصی است که

^{۱۵}. مجلسی، بحار، ج ۲۷، ص ۱۴۰.

فقط محبت فاطمه‌ی زهرا علیها السلام راهبر به آنجاست. بنابراین نعمت بزرگ محبت این بانوی بزرگوار را شاکر باشیم. امیدواریم شکر سبب افزونی شود؛ «لَنْ شُكْرُكُمْ لَا يَزِيدَنَّكُمْ»^{۱۶} و این محبت تکمیل شود؛ و آنچه گفتیم محبت در حال تکمیل شدن خودش به دنبال می‌آورد، نصیب همه‌ی عزیزان گردد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ

---

^{۱۶}. سوره‌ی ابراهیم، آیه‌ی ۷.